

сників кримінального процесу, і чим цінніші та вагоміші показання такого учасника, тим суворіше повинно бути покарання; 3) вжиття необхідних законодавчих та практичних заходів для стимулювання свідків, потерпілих, а також підозрюваних, обвинувачених, які з тих, або інших мотивів співпрацюють зі стороною обвинувачення добровільно надавати правдиві свідчення у суді; 4) забезпечення таємниці провадження всіх етапів процедур щодо прийняття, здійснення, зміни та скасування заходів захисту. За порушення якої також має передбачатись кримінальна відповідальність.

Водночас, заходи по захисту кожного учасника процесу, який підпадає під відповідну програму захисту, напряду повинні залежати від важливості зробленого у справу внеску таким учасником. Більш того, якщо «цінний свідок» чи особа, яка співпрацює зі слідством у справі щодо викриття злочинців, які вчинили злочини проти Національної безпеки України є один, то навіть, якщо відсутня заява такого учасника про забезпечення безпеки, доцільно все одно, як найшвидше брати таку особу під відповідний захист.

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018р.№ 2469-VIII.URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355> (дата звернення: 19.02.2021).
2. Семків Т. Удосконалення забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017 №3. С. 119 – 128.
3. Рудика Ю.С. Забезпечення безпеки свідків вбивств, вчинених на замовлення *Національний університет «Острозька академія» Студентські публікації, Інститут права ім. І. Малиновського 2018*. URL: <https://naub.oa.edu.ua/category/std/> (дата звернення 19.02.2021)
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2017 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). К.: ПАЛИВОДА А.В., 2017. 372с.
5. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві Закон України від 23 грудня 1993 р. N 3782-XII. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12> (дата звернення 15.10.2020)
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй Проти корупції. – 2003 р. URL:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення 19.02.2021)
7. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року. http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789 (дата звернення 19.02.2021)
8. Зіневич О. Пріоритети та реформування системи забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах <https://bintel.org.ua/nukma/nacionalna-bezpeka/> (дата звернення 19.02.2021)

Віктор Плетенець,
доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

КОНФЛІКТНІ СИТУАЦІЇ ЯК ПОЧАТОК ПРОТИДІЇ ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННЮ

Виникнення конфліктних ситуацій є об'єктивним і поширеним явищем процесу розслідування де стикаються протилежні за змістом інтереси сторін (обвинувачення та захисту) учасників кримінального провадження.

У словнику російської мови під редакцією С. І Ожегова конфлікт визначається як зіткнення, суттєві розбіжності, суперечка [1, с. 237].

Конфліктна ситуація значно ускладнюється у випадку формування у сторін особистого несприйняття опонента та може «вилитися» у здійснення протидії досудовому розслідуванню з боку як учасників кримінального провадження, так й інших зацікавлених у відповідних результатах осіб.

За даними С. К. Побережного у 94,7% вивчених кримінальних справ були відсутні дані про наявність конфліктних ситуацій [2, с. 82]. У той же час наведені відомості не відображують реальної картини, що наразі утворилась в кримінальному судочинстві України.

Так, з матеріалів кримінального провадження, досить складно виявити факт наяв-

ності конфліктної ситуації. Проте, за ходом проведення, застосовуваними тактичними прийомами, наприклад, при проведенні допиту, одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб можна зробити припущення про те, що здійснювався він в умовах протидії та конфліктної ситуації.

Таким чином ми вважаємо, що конфліктні ситуації формуються у більшій, ніж зазначено С. К. Побережним, кількості кримінальних проваджень. Проте для виявлення, оцінки стану та кількості конфліктних ситуацій під час розслідування доцільним є проведення анкетування слідчих, котрі стикалися та реагували на відповідні прояви.

Це підтверджується й думками інших науковців, зокрема й О. Л. Стуліна, згідно з проведеним дослідженням якого 91 % слідчих і прокурорів зустрічалися з випадками протидії розслідуванню в кожній справі, із них 8 % – часто і лише 1 % – рідко [3, с. 4] .

Заслуговують на увагу й типізація поведінки учасників конфліктних ситуацій. Так, американський психолог Кеннет Томас розробив двухвимірну модель стратегії поведінки людини в конфлікті.

Стиль конкуренції застосовують зазвичай люди активні та схильні до вирішення конфліктів шляхом, який видається їм найзручнішим. Така особистість не зацікавлена у співпраці з іншими людьми, але здатна приймати вольові рішення. Тобто така людина прагне насамперед задоволення власних інтересів за рахунок інтересів інших, змушує їх прийняти своє вирішення проблеми.

Стиль уникання реалізується тоді, коли особистість не відстоює власних інтересів, не співпрацює з іншими з метою вирішення проблеми або просто ухиляється від вирішення конфлікту. Цей стиль можна використовувати, коли проблема, якої торкаються, не дуже важлива для людини, коли вона не хоче тратити сили на її вирішення, чи коли вона відчуває, що, знаходиться в безнадійному положенні.

Стиль пристосування означає, що особистість діє спільно з іншою людиною, навіть не намагаючись відстоювати власні інтереси. Особистість, яка застосовує стиль пристосування, не ухиляється від вирішення проблеми, а діє спільно з опонентом, погоджуючись на його варіант розв'язання конфлікту. Такий стиль можна застосовувати у тих випадках, коли проблема видається не дуже значущою, коли є бажання зберегти добрі стосунки з іншими людьми.

Для стилю співробітництва характерна активна робота з вирішення проблеми, яка поєднує бажання максимально задовольнити як свої власні інтереси, так і інтереси іншої сторони. Такий підхід потребує зазвичай багато часу та зусиль, але дає змогу виявити і максимально врахувати приховані інтереси обох сторін.

Стиль компромісу полягає в тому, що кожна із сторін поступається частиною своїх інтересів, очікуючи того самого від іншої сторони. Компроміс також вимагає певних зусиль, але, на відміну від співробітництва, не дає змоги виявити всі приховані інтереси, обмеживши рішення лише тих проблем, про які опоненти вважають за потрібне говорити [4].

Знання стратегії поведінки відповідних учасників протидії досудовому розслідуванню забезпечить слідчого по-перше усвідомленням причин сформованих конфліктних ситуацій, по-друге визначенням можливості та шляхів їх вирішення, по-третє прогнозуванням подальшого розгортання подій з розслідування в умовах протидії. Цим буде мінімізовано час на організацію та проведення досудового слідства з отриманням очікуваних результатів.

1. Ожегов С. И. Словарь русского языка : Ок. 57000 слов/ под. ред. чл. –корр. АН СССР Н. Ю. Шведовой. – 20-е изд., стереотип. М.: Рус. Яз., 1988. 750 с.

2. Побережный С. К. Криминалистические средства разрешения конфликтов и конфликтных ситуаций на предварительном следствии: дис...канд. юрид. наук. – Калининград, 2000.

3. Стулин О. Л. Тактические основы преодоления умышленного противодействия расследованию преступлений: дис...канд. юрид. наук. Санкт-Петербург, 1998.

4. Томас К. Засоби вирішення конфліктних ситуацій. URL:<http://studies.in.ua/ru/teoriya-politicheskogo-konflikta-shpargalki/1826-zasobi-virshennya-konfliktnih-situacy-za-k.-tomasom.html>